

Extra info: hanteren van een bijl

Wat is een bijl?

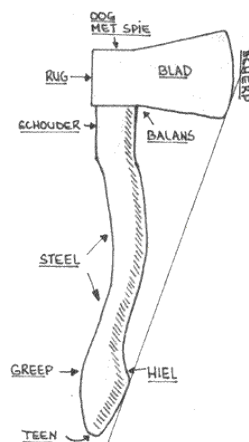
Een **bijl** is een zwaar stuk gereedschap met een snede om te hakken en te klieven. Dat is ideaal om licht hout af te korten en bomen te snoeien. Er bestaan bijlen in diverse maten. Een gewone handbijl meet 50-60 cm. Grotere modellen tot 1 meter noemen we een aks.

Varianten van de handbijl zijn het **hakmes**, dat ideaal is om zijtakken te verwijderen of fijn brandhout te maken. Een **kloofbijl** heeft een eerder wigvormige kop, die vooral wordt gebruikt om hout te klieven. De achterzijde van de kop doet trouwens ook wel eens dienst als zware hamer.

Onderdelen van de bijl.

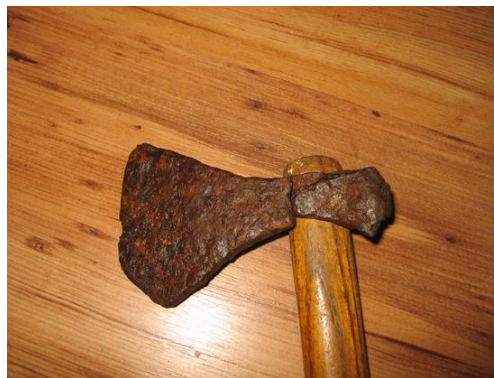
De geschiedenis van de bijl.

Vuistbijlen behoren tot de oudst bekende stenen werktuigen en gaan terug tot de **vroegste steentijd**. Zij werden gemaakt door splinters van een steen af te slaan waardoor een scherpe rand ontstond. Uit de **midden steentijd** zijn de eerste bijlen bekend die aan stelen werden bevestigd. Hiermee kon een grotere kracht worden uitgeoefend waardoor de gebruiker met een lichtere bijl kon werken en minder snel vermoeid raakte.

In de **kopertijd** werden ook koperen gegoten bijlen gemaakt met dezelfde vlakke vorm als de stenen bijlen.

In de **bronstijd** ging men over op brons, dat duurzamer en gemakkelijker te gieten is dan koper. Brons kan zo gegoten worden dat er holle ruimten ontstaan (= oog), waarin gemakkelijk een steel bevestigd kan worden. Een bijkomend voordeel was dat de holle ruimten ook voor een besparing van de hoeveelheid brons zorgden.

De laatste stap in de ontwikkeling was de overgang van gieten naar smeden. Deze stap werd gemaakt in de **ijzertijd**, toen men bijlen ging smeden van smeedijzer en staal. Voorwerpen die gesmeed zijn, zijn beduidend sterker dan gegoten voorwerpen van gelijke vorm.

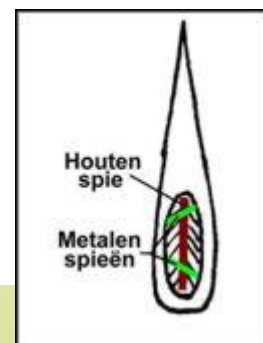
Hoe gaan we te werk?

1. De bijl

Laten we beginnen met de bijl zelf. Goed gereedschap is het halve werk en voorkomt al een hele hoop ongelukken. Voordat je een bijl gebruikt, is het aan te raden om de bijl zelf op de volgende punten te controleren.

- *Vertoont de kop geen scheuren of breuken?*
- *Zit de steel vast in de kop?*
- *Zit de spie nog op zijn plaats?*
- *Zitten er geen scheuren, barsten en splinters in de steel?*
- *Is de bijl nog scherp?*
- *Zit er geen roest op de bijl?*

Als je op alle vragen "ja" kunt antwoorden, kun je de bijl gebruiken.

Laat de kinderen beslist eens nadenken over het belang van de spie.

Nu zien ze enkel de kop, maar laat de kinderen eens de volledige spie op de grond tekenen (met een takje of ander vindmateriaal).

- *Wat is opvallend aan de vorm ?* (de spie wordt naar boven toe steeds breder)
- *Wat is het voordeel van de nauwe onderzijde ?* (je kunt de spie vrij makkelijk in het oog plaatsen (tussen de steel en zijkant van het bijlhuis)
- *Wat gebeurt er als je de spie steeds dieper gaat slaan ?* (de spie wordt steeds breder en daardoor raken steel en kop steeds meer geklemd. Daardoor wordt het bijna onmogelijk dat de kop loskomt van de steel)

2. Hoe gaan we hakken ?

Als de takken afgezaagd zijn, dan moet deze nog ontdaan worden van de zijtakken. Dat kan je bij de grotere takken met de handbijl doen, maar ook de snoeizaag is goed bruikbaar.

Bij net gesnoeide bomen zitten de takken nog boordevol leven. Zijtakjes komen dan best los door te hakken op de aanhechting met de tak en niet in de oksel zelf. Daar loop je trouwens het gevaar dat de zijtak met een deeltje van de schors blijft vastzitten.

Bedenk wel dat het heel goed mogelijk is dat je bijl langs de dikkere takken wegketst. Het is daarom VERPLICHT om over de tak heen te hakken. Je staat dus aan de ene zijde van de tak en hak dan de zijtakken aan de ander kant af.

Maak gebruik van het ezelsbruggetje : BBB (bijl, boom, been). De boom bevindt zich dus altijd tussen de bijl en je been! Op die manier kun je nooit in je been hakken.

3. Waar gaan we hakken ?

Controleer de vrije ruimte rond je hakgebied om niets en niemand te raken. Hou de personen om je heen in de gaten! Hou iedereen op zijn minst zover op afstand dat je, als je uitschiet, niemand kunt raken.

Zorg ook dat je nergens achter blijft haken of ergens tegenaan kunt stoten. Zorg ervoor dat je tijdens het hakken zelf niet om kan tuimelen of iets dergelijks! Daardoor verlies je de controle over de bijl en dat kan nare gevolgen hebben! Let bij het hakken op een goede positie van je benen.

Het te hakken materiaal moet stevig en stabiel liggen als je het gaat hakken. Het voorkomt dat het gaat wankelen tijdens het hakken en dat de bijl erop kan afketsen.

4. Bijlen opbergen ?

Leg je bijl niet zomaar ergens neer als je bent uitgehakt. Wanneer je een bijl op de grond legt, is er een dikke kans dat deze dan in contact komt met vocht en daardoor kan gaan roesten. Laat dan ook altijd de niet-gebruikte bijl achter op de hakblok.

Als je de bijl na het werk opbergt, is het verstandig om alle aandachtspunten van de bijl nog eens te doorlopen (zie 1.). Mocht er ergens iets kapot zijn, repareer dat, of laat het repareren. Leg het niet eenvoudigweg terug in de hoop dat iemand anders 't wel doet.

Bronnen:

http://scouting.clubs.nl/nieuws/detail/424502_over-bijlen

<http://www.wikipedia.com>

